

Petr Stančík

PRAVOMIL

Ohlušující promlčení

DRUHÉ MĚSTO

Pravomil

aneb Ohlušující promlčení

Vyšlo také v tištěné verzi

Petr Stančík

Pravomil aneb Ohlušující promlčení – e-kniha
Copyright © Druhé město – Martin Reiner, 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Petr Stančík

PRAVOMIL

aneb

Ohlušující promlčení

Petr Stančík

PRAVOMIL

aneb

Ohlušující promlčení

DRUHÉ MĚSTO
BRNO 2021

© Petr Stančík, 2021

© Druhé město — Martin Reiner, 2021

ISBN tištěné knihy: 978-80-7227-864-0

ISBN ePUB: 978-80-7227-708-7

ISBN MOBI (Kindle): 978-80-7227-709-4

ISBN PDF: 978-80-7227-710-0

Tato kniha je pouze volně inspirovaná opravdovými událostmi a osudy. Pokud se některá jména postav shodují se jmény skutečných osob, je to, jako když se vlhká skvrna na zdi podobá lidské tváři.

*Však, jak pravím, pilně poslouchejte,
neb jak slova jenom vypustíte,
nikdy víc mně neporozumíte.*

Karel Hynek Mácha — *Krkonošská pout'*

Praha, pondělí 25. února 2002

Tma není dokonalá.

Narušuje ji srpek měsíce rozptýlený skrze mraky, jež ho zakrývají. Taký poblikávající lampa pouličního osvětlení na stožáru s kulatými zády. Roztěkaná aura televizoru za oknem vedlejšího domu. Nazelenalé ručičky náramkových hodinek, pokryté tenkou vrstvičkou jáchymovského uranu.

Jen tak mimochodem, jsou to nezničitelné a někdy až protivně přesné B-Uhren pilotů Luftwaffe, vyrobené v roce 1943 německou firmou Lange Uhren GmbH. Že jsou letecké, se pozná podle nápadně velkého ciferníku a korunky tak baculaté, aby se dala natahovat i v rukavici. A že místo dvanáctky mají nahoře trojúhelník obklopený dvěma tečkami. Stáhl je ze zápěstí agenta Abwehru, kterého za války vlastnoručně propíchnul bodákem před Braniskem. Bůh ví, komu je předtím stáhl ten mrtvý.

Žádný ze zdrojů světla však není dost silný, aby v něm bylo vidět cokoli jiného než jeho vlastní existence. Proto rozsvítí malou svítilnu na tužkové baterie, skousne ji

mezi zuby a v jejím světle planžetou šikovně vyháčkuje zámek. Nejdřív na brance v plotu, potom u vstupních dveří. Je znát, že to nedělá poprvé.

Konečně je za prahem. Opatrně za sebou zavře. Stojí v předsíni. Ve vzduchu jsou cítit zpocené nohy a krém na boty.

Z kapsy vytáhne revolver Nagant a naposledy ho zkontroluje. Odklopí klapku a protočí bubínek kolem dokola, bříškem palce cítí, že ve všech sedmi komorách válce jsou zasunuté náboje. V pořádku.

Někde v dálce zahučí kotel ústředního topení a vzápětí se s tikáním rozběhne kolečko plynoměru.

Najednou se mu točí hlava, lapá po dechu a srdce v hrudníku bouchá jako koňské kopyto v putýnce. Nohy od kolen dolů pálí jako ponořené do kyseliny. Zavrávorá a opře se hřbetem o stěnu, pak se po ní sesune dolů a ztěžka dosedne na vršek botníku, potažený nepromokavou látkou.

„Neboj. Pán Bůh tě ještě nechce a čert se tě bojí,“ mumlá si sám pro sebe. „Chvilíčku si oddáchněš a bude zas dobře.“

Po pár minutách se plynoměr zastaví a v tu chvíli srdce přestane bláznit. Jako by to bušení fungovalo na plyn, napadne ho a ve tmě se té představě usměje. Už zase se cítí jako zamlada. Vstane z botníku a oprašuje si záda. I když na ně nevidí, úplně fyzicky cítí, jak je jeho parádní modrošedá uniforma zabílená od omítky.

Poslepu tápe chodbou, a když si není jistý, rozžehne na okamžik svítilnu mezerou mezi prsty. Zahne za roh. Po pár krocích ucítí na tváři závan vzduchu a zaslechne tiché vrnění. Na litinovém radiátoru stojí složitý mechanismus, kromě ocelových osiček do posledního dílku ručně vyřezaný z tenké překližky lupenkovou pilkou a omalovaný pestrými barvičkami. Když radiátor ohřeje voda, stoupající horký vzduch roztočí vrtulku a ta pomocí pák, vaček a ozubených kol pohání pohádkové postavíčky. Princ poklekne, políbí Sněhurku a opět se postaví, Sněhurka vstane ze skleněné rakve a zase si do ní lehne, sedm trpaslíků hluboko pod nimi zatím kutá ze skály drahokamy uranové rudy. Všechny pohyby se trhaně opakují stále dokola v časové smyčce, dokud radiátor nepřestane topit.

Za pohádkovým strojem začíná dvakrát zalomené schodiště do prvního patra. Právě tam se potřebuje dostat, tam je jeho cíl. Našlapuje opatrně a zlehka, ale stupně mu pod nohama přesto skřípou. Když tu byl naposledy, před třiapadesáti lety, to ještě nevrzaly. Veš po té vile tak toužil a přitom se o ni špatně stará.

Nahoře otevírá další dveře a ocitá se v pracovně. Působí stroze a neosobně, knihy na policích jsou pečlivě srovnané podle velikosti, nevisí tu žádné obrazy ani fotografie. Nikde není k vidění nic, co by prozrazovalo vkus, záliby nebo charakter svého majitele. Jen na parádním psacím stole z mahagonového dřeva stojí dobrého půl metru dlouhý kovový model sovětského těžkého

tanku IS-2, í es jako iniciály jména Iosif Stalin, jak jinak. Tank je krásný a vůbec na něm není vidět všechno to utrpení a ponižování, bolest a pot. Takové luxusní předměty v padesátých letech vyráběli ve vězeňských dílnách odsouzení pro papaláše, kteří si je pak mezi sebou dávali jako dárky k narozeninám nebo k povýšení. Muklové za svou práci dostali trochu jídla navíc nebo krabičku cigaret. A někdy jen to, že ten den nebyli mučeni ani bití.

Otáčí věží doleva a z ústí kanónu ráže 122 milimetrů vyjede cigareta bez filtru značky Partyzánka. Automaticky si ji zasouvá do úst. Otáčí věží na druhou stranu a z kulometu spřaženého s kanónem vyšlehně plamínek. Připaluje si od něj. Doktor mu sice už dávno kouřit zakázal, ale teď už na tom nesejde. Cigareta je antikvárně stará a vyschlá, pachutná po mýdle, papírek se bolestivě odtrhává od rtů a zase se na ně lepí. Kouř ho nutí kašlat, a proto cigaretu raději upustí na zem a žhoucí oharek rozdrtí podpatkem.

Posledními dveřmi prochází do ložnice. Opatrně si posvítí na postel. Dnes tam je. Starý muž se pod peřinou neklidně převaluje ze strany na stranu, ale v žádné poloze nenachází klid. Ze spaní všelijak mlaská, vzdychá a heká. Obličej se mu krčí do podivných grimas, které nepřipomínají smích, pláč, údiv, slast ani bolest, prostě se nespojují s žádnými lidskými emocemi. Polštář kolem hlavy má do kruhu promočený potem, připomíná to zhanobenou svatozář. Něco nesrozumitelně mumlá, občas

vykřikne, pak zase na dlouho přestane dýchat, až to vypadá, že konečně zemřel, nakonec však pokaždé zase naskočí jako porouchaný, i když ne úplně rozbitý strojek.

Měsíc za oknem vychází z mraků. Ve sklenici na nočním stolku se něco zatřpytí. Skleněné oko kyklopa, vznášející se beztlížně v solném roztoku.

Viditelný důkaz, že je to on.

Přejede si dlaní medaile na prsou, všechny jsou na svém místě. Ještě si kolem krku připne stuhu s řádem. Ze zvyku si uhladí puky na kalhotách. Ted' už je připravený. Ted' už může vykonat spravedlnost.

Palcem natáhne kohoutek revolveru, bubínek se tím pootočí o jeden otvor. Cvakne to. Vůbec ne pro efekt, jako to bývá k vidění v amerických filmech. Ruské naganty se vyráběly dvojčinné jen pro důstojníky. U verze pro poddůstojníky a mužstvo se musel před každým výstřelem natahovat kohoutek, aby vojáci neplýtvali střelivem. Namíří a nechá ve své pravé zřítelnici zářez v hledí, mušku a neklidné tělo v posteli splynout do jedné linie.

„Jménem republiky! Karole Veši, za úkladnou vraždu divizního generála Heliodora Píky a další navěky nepromlčitelné zločiny tě odsuzuji k trestu smrti zastřelením. Rozsudek vykonám okamžitě,“ řekne nahlas a slavnostně do tmy, jenže než stačí stisknout spoušť, z ruky svírající revolver mu do hrudi projede ochromující bolest. V životě zažil už hodně bolestí, ale tahle je úplně jiná. Téměř netělesná, očištěná od emocí, dokonale souměrná jako krystal. Absolutní bolest přeskakující do absolutní slasti a zpět rozkmitem, který se stále zrychluje, až oba

pocity splynou v jedno. Srdce přestane bít a on se skácí na zem jako loutka osvobozená od tahu svých nití.

Napadne ho poslední myšlenka: Bože, Bože, proč jsi mi ho nenechal zabít? Pak jeho tělo zemře.

Muž na posteli dál neklidně spí a vůbec netuší, že kolem něj právě přešly dějiny bez povšimnutí.

Probudily mě ze stropu dva údery zasazené do sebe jako kámen do prstenu. Později jsem pochopila, že ten první, delší a jakoby chrupavčitý, vydalo padající tělo, kdežto ten druhý, kratší a ostřejší, způsobil revolver.

Moje postel totiž stojí přesně pod otcovou ložnicí, o patro níž, v přízemí, v úzké komůrce pro služebné. Pokojík má jen jedno okénko, a to navíc nevede ven, ale do chodby, takže dovnitř nikdy nepadne ani paprsek slunečního světla. Tatka mi tu místnost přidělil, když mi bylo šest. Lhal mi tenkrát, že je to domeček, který pro mě postavily víly. Jenže když jsem se pak chlubila spolužákům ve škole, prozradili mi krutou pravdu, že je to ta nejhorší místnost v domě, dobrá tak akorát pro služky. Nebo pro mě.

Hrozně jsem tenkrát brečela a nakonec se s tím smířila, jako vždycky. Tatkově jsem nic neřekla. Bála jsem se, že se zase rozčílí a zbije mě do ruda „dohodou“.

Takřečená dohoda byl kožený vojenský opasek, přidržívaný na svém místě řemenem, který se nosil šikmo přes rameno. Velmi praktické řešení hlavně pro důstojníky s útočícím bříškem. Říkalo se mu tak proto, že ho

původně nosili vojáci Francie, Velké Británie i dalších států koalice zvané Dohoda, válčící proti Německu a Rakousku-Uhersku během první světové války.

Tatku nejspíš uspokojovalo, že mi po holém zadečku tancovaly dva řemeny zároveň, každopádně přitom tak divně dýchal. Já jsem si ale myslela, že výprask „dohodou“ znamená, že jsme se na tom trestu dohodli, ve skutečnosti jsem s ním však nesouhlasila. To mě tenkrát dráskalo mnohem víc než samotná bolest.

Naučila jsem se zlo zapíjet horkým slaným mlékem, které mi maminka dělávala k snídani. To jediné mi pomáhalo. Nechávala jsem do sebe žhavou tekutinu téct proudem a ona za to někde hluboko na dně rozpouštěla můj vzdor, vztek a ponížení.

Maminka do mléka pokaždé sypala sůl, aby se nekazilo. Naše kuchyně se sice pyšnila nevídaným luxusem — majestátní elektrickou ledničkou ještě z doby první republiky, ta však měla stěny tlusté jako trezor státní banky, takže uvnitř byla docela maličká a láhev mléka se tam nikdy nevešla.

Přehodila jsem si přes noční košili svetr a utíkala po schodech nahoru. V tatkově ložnici ležel na zemi nějaký muž v parádním šedozeleném stejnokroji. Obrátila jsem ho na záda, medaile na prsou mu tiše zacinkaly, a nahmatala mu krční tepnu. Byl mrtvý.

Překvapilo mě, jak starý to byl pán, celý prošedivělý ve vlasech i v pečlivě upraveném knírku pod nosem. S mužnou a přitom jemně modelovanou tváří antické

sochy. Napadlo mě, že v jiném vesmíru bych ho mohla milovat.

Věděla jsem, že musím zavolat policii, ale náhlé pohnutí mysli mě přimělo, abych nejdříve mrtvého muže prohledala. Měl u sebe jen tři věci: v levé kapse saka plochý klíč od visacího zámku s přívěskem. V pravé kapse tyčinku jeleního loje. A v náprsní kapse tmavomodrý cestovní pas se znakem Spojených států, vystavený na jméno Pravomil Raichl.

To křestní jméno Pravomil mě zaujalo. Miloval právo? Nebo snad pravou stranu? Pravil pravdu? Kdo ví?

Pas i tyčinku jsem hned vrátila tam, kde byly. Ale ten klíček jsem si strčila do svetru a rukáv zavázala, aby nevypadl. Sama nevím, co mě to napadlo. Předtím jsem nikdy v životě nic neukradla. Jen jednou, ještě jako malá holčička, lízátko z pultu v cukrárně. Tatka mi tenkrát vyprávěl, že zloději mají černé svědomí a ukradené věci jim přinášejí jen utrpení. Tak jsem to chtěla zkusit, myslela jsem, že mi lízátko nebude chutnat.

Kupodivu chutnalo, dokonce víc než obvykle. Strašně jsem se tenkrát divila. Vlastně mi to nedává smysl dodnes.

Konečně jsem se zvedla od vychládajícího těla a šla vzbudit tatku.

„Vstávej, vstávej. Je tady někdo mrtvý.“

Nic neříkal. Posadil se na kraji postele, nejdřív si nakroutil do důlku umělé oko, pak brýle a nakonec nazul bačkory. Vstal a přešel k mrtvole. Pohlédl jí lhostejně do

tváře. Špičkou papuče po koberci poodsunul revolver od ruky. Pak přešel k psacímu stolu, zvedl sluchátko telefonu a vytočil číslo.

„U aparátu JUDr. Karol Veš, kandidát věd. Někdo se ke mně vloupal. Leží tady na zemi. Nehýbe se. Objevila ho dcera. Moje adresa je... Ano, nebudu s ničím hýbat. Končím.“

Za pár minut přijelo policejní auto a soudní lékař. Navlékl si gumové rukavice, prohlížel mrtvého a přitom mluvil do diktafonu:

„Muž, běloch, odhadem přes osmdesát let. Příčina smrti: selhání srdce, zřejmě rozčlením. Nejspíš byl okamžitě mrtvý. To je v jeho věku normální. Pitva je zbytečná, cizí zavinění mohu vyloučit.“

Lékař zase odjel a místo něj dorazil pohřební vůz.

Mladá policistka v černé kožené bundě chtěla vědět, co se stalo. Pověděla jsem jí všechno podle pravdy, až na to šacování mrtvol a klíček v rukávu. Její kolega se mezitím vyptával tatky. Slyšela jsem, jak mu strojově odpovídá, jako by četl nějaký protokol:

„Kolem osmé večer jsem se vrátil domů ze shromáždění k padesátému čtvrtému výročí únorového vítězství pracujícího lidu nad buržoazií a reakcí. Navečeřel jsem se, chvíli se díval na televizi a asi v deset jsem šel spát. Nic jsem neviděl ani neslyšel.“

Nakonec Pravomila odnesli do pohřebního auta a všichni odešli.

Potom jsme tatka i já šli zase spát.

Praha, úterý 26. února 2002

Druhý den ráno jsem se probudila a bylo mi blaze, protože ten mrtvý muž na koberci byl jenom zlý sen. Pak jsem se však probudila doopravdy a ukázalo se, že snem bylo, že to byl sen. A když jsem si oblékala svetr, v zavázaném rukávu jsem narazila na klíček ukradený mrtvému a rozbřečela se.

Umyla jsem si obličej a připravila jsem tatkově k snídani sázená vejce. Sama jsem neměla na jídlo ani pomyslení.

Položila jsem klíček na stůl a důkladně ho prozkoumala pod světlem stolní lampy. Vypadal docela obyčejně, byl trochu rezavý, do strany z něj trčely různě tvarované zoubky a na očku měl vyraženou značku PATENT K. MUDROCH.

Mnohem zajímavější se mi zdál přívěsek připevněný ke klíčku mosazným očkem. Byla to nedokonalá, takže ručně vyřezaná kulička z nějakého lehkého a přitom pevného materiálu, nejspíš z korkové zátky. Kdosi ji pomaloval červenými a bílými pruhy, do šešulky měla zapíchnutý praporek s krasopisným nápisem: *Pinkalinka-spinkalinka*.

Okamžitě mi v hlavě začala naskakovat říkanka z dětství:

*Pinkalinka-spinkalinka
usnout nemůže.
V čemeřici kýchá,
pupava ji píchá,*

*pampeliška žlutí,
v máku čmelák kutí,
lípa patří včelám.
Už si hlavu nelam,
Pinkalinko-spinkalinko,
leť spát do růže!*

Je to hádanka, řekla jsem si v duchu. Zamyká se to na visací zámek a jmenuje se to Pinkalinka-spinkalinka, copak je to? To může být jediné chata. Žádný mastnácký luxus, ale skromné dřevěné přístřeší, s láskou a vlastnoručně postavené v dávno zaniklé éře českého trampingu. Ale k čemu ten přívěsek?

Napustila jsem umyvadlo a hodila ho do vody. Klíč se potopil, ale červenobílá kulička, vlastně bójka, se držela na hladině.

To bylo poslední vodítko a já hádanku konečně rozluštila: chata na vodě.

Největší kotviště hausbótů v Praze na Vltavě leží u os-
trova Císařská louka, takže jsem se vypravila nejdříve
tam. Něco o tom vím, protože jsem kdysi chodila se stu-
dentem, který na jednom hausbótu bydlel. Ale když se to
dověděl tatka, musela jsem ho pustit k vodě, stejně jako
všechny kluky před ním i po něm. Proto nemám muže
ani děti, zkrátka jsem zůstala na ocet a dělám tatkoví
služku.

Na Císařskou louku se můžete dostat buď od severu
přívozem od Výtoně, nebo z jihu po cestě, která se štěpí

ze Strakonické ulice kousek od zrušeného zlíchovského lihovaru. Dřív se v zimě dalo na ostrov taky přebruslit po ledu, jenže od té doby, co postavili Lipno, které vypouští teplejší vodu ode dna, řeka přestala zamrzat. Naposledy byl v Praze na Vltavě pořádný led v únoru roku 1956. Od té doby sem už žádná třetí cesta nevede.

Prívoz byl nacpaný povykujícími turisty, takže jsem raději jela tramvají k lihovaru a dál pokračovala pěšky.

Císařská louka pocukrovaná sněhem byla skoro liduprázdná, jen na lavicích před zazimovanou zahradní restaurací Cinda seděla partička bezdomovců, popíjeli levné krabicové víno a hráli si na hospodu.

Kolem golfového klubu a dětského hřiště jsem přešla celý protáhlý ostrov až k loděnici v zátoce na severním konci. Bránu do přístaviště střežil starý hlídač uvnitř v plechové boudě, kde si na kamínkách bublala voda v potlučené konvici. Když mě uviděl, neochotně se vysouřal z vytopené boudy do zimy.

„Kampak se račte hrnout, mladá paní,“ zeptal se spíš zvědavě než nepřátelsky. „Vás jsem tady nikdá neviděl.“

Zatřepala jsem mu před nosem klíčkem s bójkou.

„Hledám loď Pinkalinku-spinkalinku. Jdu tam panu Pravomilovi pro věci.“

„A jakpak že si Pravoš nepřišel sám? Ví o tom vůbec?“

„Neví. Umřel.“

Řekla jsem mu pravdu ne z přesvědčení, ale protože neumím lhát, a kdybych si začala vymýšlet nějaké výmluvy, nejspíš bych se do nich beznadějně zamotala a stejně by to nakonec poznal. Stařík chvíli mlčel a jenom

pokyvoval hlavou, jakoby do rytmu hudby, kterou ze všech lidí na světě slyšel jedině on.

„Pojďte se na chvíličku ohřát.“

Šla jsem za ním poslušně do boudy. Nalil mi do hrnku na dva prsty tuzemského rumu, zalil horkou vodou z konvice a přistrčil poloprázdnou krabici kostkového cukru.

„Cukrem si poslužte podle chuti. Já si grog nesladím, poněvadž mám cukrovku. Na zdraví.“

Přitukli jsme si hrnkem o hrnek. Napila jsem se zhluboka a vlna alkoholového tepla mi proplula celým tělem.

„A teď spusťte, copak se Pravošovi stalo?“

Vyprávěla jsem mu, co se stalo v noci, a on zase jen tiše komíhal hlavou.

„A tak jsem přišla, protože se o něm chci něco dozvědět,“ dodala jsem nakonec. „Pustíte mě tam?“

„Neměl bych, ale Pravošovi už nic chybět nebude. Tak si tam s Pánem Bohem jděte a dělejte, co umíte.“

„Který to je?“

„Žádný strach, Pinkalinku-spinkalinku nemůžete minout.“

Vyšla jsem do zimy a pustila se nazdařbůh podél dlouhatánského mola, po hlavní ulici přiopile se pohupujícího městečka.

Kotvily jich tu celé stovky. Vodní domky byly na sebe tak namačkané, že bych mezi nimi sotva prostrčila dlaň.

Některé vypadaly úplně obyčejně. Jiné zas hýřily lidovou tvořivostí a rukodělným sarkasmem svých majitelů.

Nejvíce se mi líbil hausbót zkrřížený od pasu dolů z plachetnice s uříznutým stěžněm a od pasu nahoru z červenozlutobílé dřevěné nástavby vysloužilé tramvaje, kterou na boku stále zdobily oprýskané zbytky zlatého nápisu *Elektrické dráhy král. hlav. města Prahy*.

Každý hausbót byl prostě jiný a všechny dohromady se skládaly do vyššího celku, jehož smysl mi však unikal. Chvilí připomínaly buňky vymřelého zvířete, jindy zase písmena zašifrovaného textu či kostičky mozaiky zobrazující zapomenutého boha.

A pak jsem ho uviděla.

Hausbót ve tvaru obrácené misky, natřený jasně červenou barvou, pomalovaný černými puntíky, skutečně připomínal přerostlé slunéčko sedmítečné. A pro jistotu, kdyby se někdo nedovtípil, měl jméno Pinkalinka-spin-kalinka nad vchodem, napsané stejně pečlivě stínovaným písmem jako na praporku u bójký. Po vratkém můstku jsem přešla k úzkému zápraží a klíčkem odemkla visací zámek na dveřích.

V šeru uvnitř jsem šátrala po vypínači na zdi, ale žádný tu nebyl. Zato tu na hřebíku visela petrolejová lampa s kulatým zrcátkem. Na skleněném cylindru ležela krabička sirek. Zapálila jsem knot a po místnosti se rozlezy dlouhé stíny.

Nebylo tady nic. Tedy skoro nic. Trocha ošuntělých věcí vyzařovala povahu svého majitele, spartánský život bez ženy i bez požitků.

V malé kuchyňce vaříč nasazený na propanbutanové bombě. Jeden hrnec na všechna jídla, očividně nikdy ne-

mytý, nanejvýš vytřený chlebem. Hliníkový přístroj, důlkovaný od zubů. Otvírák na pivo a na konzervy. Stará sklenička od hořčice Bona se zaschlým čímsi na dně. Poloprázdné láhve oleje, octa a tuzemského rumu. Sáček špaget, beznadějně polámaných a prolezlých moly. Na mastném provázku visící do elipsy uříznutá prdelka turistického salámu, tak vyschlá, že by se za to nemusela stydět ani egyptská mumie. Vybavilo se mi, jak maminka kdysi říkala, že kdo krájí salám našikmo, chce dostat od života víc, než mu Pánbůh vyměřil.

V obytné místnosti kamínka, čistě vymetená od popele. Vedla z nich roura prostrčená ven dírou vyříznutou do skla kulatého okénka. Jedna židle, po vojensku zastlaná palanda. Skříň, v ní na ramínku pečlivě pověšené mužské civilní kalhoty a košile.

Na skříni ležel starodávný papírový kufr a v něm tlustý notes. Zalistovala jsem v něm a vyvalila se na mě záplava stránek hustě pokrytých drobným rukopisem, kresbami a nalepenými výstřižky z novin.

Nakonec jsem si nechala stůl se zásuvkou, která se při otvírání zadrhávala. Záseky od sekyry ve dřevě kolem svědčily o tom, že ne každý se obrnil stejnou trpělivostí jako teď já. Když se mi nakonec vzpurný šuplík podařilo vytáhnout, našla jsem v něm jen hromádku prázdných pouzder od vojenských řádů. A taky starou služební legitimaci v angličtině, s vybledlou černobílou fotografií, ze které se na mne mračila mnohem mladší a vlasatější verze pana Pravomila. Dál tu byla roztržená kartonová škatulka potištěná válečně rozmazanou azbukou:

РЕВОЛЬВЕРНЫЕ

ПАТРОНЫ

калибра 7,62 мм

14 шт.

Uvnitř krabičky štěrchal poslední náboj.

Náboje znám, tatka u sebe vždycky nosil pistoli a párkrát mi předváděl, jak se s ní zachází. I když jsem se jí bála. Tady ten ale vyhlížel úplně jinak. Dlouhý mosazný váleček neměl na konci žádnou střelu. Vlastně tam byla, když jsem se podívala líc, ale docela utopená pod okrajem nábojnice. Zvláštní.

A to bylo všechno.

Když už jsem zásuvku zavírala, vykutálel se odněkud zezadu plechový váleček s víčkem provrtaným hejnem dírek. Z boku měl vytlačenou úhledně kulatou proláčku, takový jako krátýrek sopčičky. Marně jsem si nad tou věcíčkou lámala hlavu, dokud mě nenapadlo ji obrátit. Zabručela. Lekla jsem se a pak mi to došlo: je to staré bručítko z plyšového medvídka.

Na odchodu jsem si všimla, že levá zadní noha stolu je podložena něčím červeným. Vytáhla jsem to a stůl se hned začal viklat. Byl to úplně nový cestovní pas České republiky, vystavený na jméno Pravomil Raichl.

Vzala jsem si do kabelky deník a bručítko, ostatek nechala na svých místech, sfoukla petrolejku a chvíli čekala ve tmě, aby knot zase nezačal hořet. Zamkla jsem a přešla po můstku na molo.

Venku mezitím padla tma. Vrátila jsem se k východu

z loděnice, ale bouda byla prázdná a starý hlídač pryč. Bránu zamkl na řetěz, ale nechal mi v něm vůli tak akorát, abych se mohla protáhnout ven.

Cestou zpátky se mi nechtělo jít přes celý ostrov nocí. Naštěstí jsem chytila poslední přívoz. Pro změnu úplně prázdný, tentokrát jsem byla jediný pasažér. V peněženke jsem nahmatala padesátikorunovou minci a podala ji převozníkovi. Na hlavě měl nasazenou kapitánskou čepici se štítkem, který mu přes celou tvář vrhal stín jako černou masku.

„Nemám nazpátek,“ zabručel.

„To je v pořádku, drobné si nechte, děkuji.“

Sedl si ke kormidlu a nastartoval motor. Lodní šroub na zádi začal vířit temnou vodu. V dálce před námi se přehnal vlak přecezený nosníky trojice oblouků železničního mostu. Na druhém břehu se míhala světla aut na Rašínově nábřeží a nad nimi vyšehradská skála zvedala k nebi věže baziliky svatého Petra a Pavla jako dva prsty v přísaze.

„Kde se tady berete tak pozdě,“ ozval se převozník.

Váhala jsem s odpovědí, protože jsem to vlastně sama nevěděla. „Něco jsem tady hledala. Pravdu o svém otci.“ Sotva jsem to dořekla, samotnou mě překvapilo, že jsem si to uvědomila až teď.

Převozník si zapálil cigaretu a její žhavý konec mu při každém potáhnutí v černé masce rozsvítil oči.

„Na pravdu se zvyška vyserte, milostivá,“ pravil uvážlivě. Oči mu zasvítily a zase pohasly. „Pravda o otci vám přinese akorát neštěstí. Jako králi Oidipovi, jestli

račte znát ten příběh. Kdyby nechtěl vědět, čím syn vlastně je, tak si mohl až do smrti užívat, v klidu si vládnout v Thébách a plodit děti. Místo toho hledal pravdu tak dlouho, až ji našel, pabl jeden. A co z toho měl? Velký kulový. Maminka i manželka se mu zasebevraždily, synové ho zavrhlí, oči si vypíchnul jehlicí. A teď mi řekněte, stála mu ta pravda za to?“

„Když já ji hledat nechci, přitom ale musím,“ najednou se mi chtělo brečet. „Já vím, že se budu trápit, až se pravdu dozvím, jenomže teď se zase trápím, že pravdu neznám. Tak mi poraďte, co mám dělat, když všemu tak rozumíte.“

Ale přeznání už neřekl ani slovo. Pramice přistála na náplavce u Výtoně a já se vydala noční tramvají, pozvolna hnětoucí z namačkaných těl bezdomovců a opilců vláčné těsto, směrem domů.

Tatka v pyžamu seděl zabořený do ušatého křesla a dřímával před zapnutou televizí. Dříve jsme se tak dívali i usínali spolu bok po boku, ale pak se mi ve spaní začaly pořady z obrazovky vysílat do snů a proměňovat je v estrády nočních můr. Vzpomínám například, jak se mi jednou zdál krásný sen o tom, jak mě v kouzelném lese chtěly lesní víly korunovat svou královnou. Do snu nejprve prolezly z dokumentárního filmu larvy brouka kůrovce a napadly stromy. Potom sem z nějaké detektivky pronikl zločinec, královskou korunu ukradl a všechny víly znásilnil a povraždil. Nakonec se z večerních

zpráv vetřel americký prezident Ronald Reagan a rozpoutal proti kouzelnému lesu třetí světovou válku.

Od té doby už jsem se nikdy nedívala na televizi po setmění.

Probudila jsem tatku a odvedla ho na lůžko. Naplnila gumovou láhev vodou ohřátou přesně na 40 °C, jak vyžadoval, a zastrčila mu ji pod peřinu. Sama jsem si pak zalezla do postele o patro níž ve svém pokojíku pro služby.

Sotva jsem zavřela oči, temnota mě v sobě uzavřela jako studené stěny pytle topené kotě.

Praha, středa 27. února 2002

Tatka si nejspíš vůbec nevšiml, že jsem byla půlku včerejška pryč. Celý den asi proseděl v pracovně u stolu a koukal do blba z okna, jak měl poslední roky ve zvyku. Vila pro nás dva byla tak velká, že jsme se tu většinu dne mýjeli.

Často jsem přemýšlela, proč se té vily nezbavil, když by nám po mamčině smrti bohatě stačila garsonka někde v paneláku na sídlišti. Jenže tatka na tom domě hrozně lpěl.

V dětství jsem věřila, že vilu zdědil po předcích, sám mi ukazoval místo na koberci, kde prý udělal své první krůčky, nebyly to však obyčejné první krůčky dítěte, které se teprve učí chodit, nýbrž první krůčky budoucího

hrdiny k boji za lepší svět, ano, právě tak pateticky to tehdy líčil. A taky dosud viditelné značky tužkou na dveřích, jež měly být důkazem skutečnosti, že tady vyrůstal. Pak jsem ale jednoho dne na půdě za trámem našla staré ozdobné album plné fotografií cizí rodiny, bydlící v naší vile. Když ho tatka uviděl, hrozně se rozčílil a album hodil do ohně pod kotlem ústředního topení.

Ve skutečnosti se narodil roku 1916 až v Užhorodu na Podkarpatské Rusi, která tenkrát ještě patřila k Uher-skému království a teprve po první světové válce se stala součástí Československé republiky. Jeho otec byl židovský advokát a doma mluvili maďarsky. Do Prahy se dostal až ve třicátých letech, když na Karlově universitě studoval práva.

A když tatku jeho spolubojovníci za lepší svět v roce 1951 zavřeli do vězení a málem popravili, nasadili nám soudruzi do vily další tři rodiny dělnického původu, takže nám z dvoupodlažního domu zůstala jen polovina přízemí. Museli jsme se sestěhovat do bývalé kuchyně. Z koupelny udělali dvě pidikoupelničky a obložení růžovým mramorem nahodili betonovou omítkou. Prosklenou zimní zahradu plnou kvetoucích rostlin rozdělili příčkou, květináče vyházeli na kompost a od té doby se tady sušilo prádlo.

Ale když pak tatku zase pustili na svobodu, jako první věc zařídil, aby se ty tři dělnické rodiny odstěhovaly pryč. Myslím, že jim vyhrožoval kriminálem i smrtí, na to byl odjakživa expert. Já byla tenkrát ještě batole, ale maminka mi to všechno vyprávěla.

„Vždycky chtěl číst na všech zvoncích u dveří jen svoje jméno,“ řekla o tatškovi a nemyslela to ani zle, spíš jako když lidé mluví o nějaké pohromě, které se nelze vyhnout, jediné ji přetrpět, jako když úrodu těsně před sklizní pomlátí krupobití.

Zamkla jsem se v pokojíku. Deník z hausbótu jsem položila na stůl a dlouho si ho prohlížela jen zvenčí. Byla to ruční práce knihaře ze staré školy. Desky měl potažené pravým safiánem, už celé ohmatané a v jednom rohu dokonce očouzené plamenem. Vlepené fotky a obrázky mu směrem od hřbetu pěkně vyboulovaly břicho, ale kožený řemínek kolem dokola ho držel pohromadě.

Otevřela jsem ho na první straně a pustila se do čtení.

Zlonice, pondělí 31. ledna 1921

Dnešního rána mi moje horoucně milovaná choť Boženka povila prvorozeného syna. Vybral jsem mu starobylé a nezvyklé jméno Pravomil, ježto mu, jak doufám, bude každým oslovením vštěpovat úctu k pravdě i lásku k Vlasti.

Toto je můj první a zároveň poslední zápis v tomto deníku, který jednou daruji tobě, můj synu, až budeš stát na prahu dospělosti, abys jeho dosud čisté stránky popsal svým vlastním životem.

*Tvoje Vlast je zde, kde hovoříš
se svými potomky i s předky stejnou řečí.
Krásná jak píseň dívek v ranní senoseči.
Tvrdší než skála pohraničních pohoří.*

*Vždy miluj sebe, svoji rodinu, svou Vlast,
vždy ji braň a dobře pečuj o ni.
Kdo Vlast ztratil, nezíská jinou víc,
a jednou nezbude mu nic*

*než v cizí zemi do hrobu se klást
a ničí slzu nevyronit.*

Vlastní rukou Jan Raichl, stavbyvedoucí

Zlonice, neděle 8. září 1935

Jsem sice stár teprve čtrnáct roků, avšak zítra odjíždím z domova do Písku studovat Státní lesnickou školu, a tak mi tatínek dal tento krásný deník jako dárek k mým patnáctým narozeninám již dnes. Budu si do něj odteď pilně zapisovat veškeré důležité události svého života.

Říká se, že krajinu místa svého narození si člověk nosí celý život v sobě. Ta moje připomíná nejspíše skleněnou lahvičku s uraženým hrdlem. Jako nepatrný hmyz se plazíme po jejím dně, zatímco kolem nás se do všech stran zvedají stěny té láhve, rozbité do hrotů hor.

Na severovýchodě ční největší z nich významem i podle oka, posvátná hora Říp, kam podle pradávných pověstí praotec Čech přivedl svůj lid až z charvátské země, nikoliv však z onoho dnešního jihoslovanského Chorvatska, kam o letních prázdninách jezdívají české učitelky nechat se při koupání v Jadranu sežrat žralokem, aby noviny měly o čem psát během okurkové sezóny, nýbrž z Charvátska, rozkládajícího se daleko za Tatrami, v rovinách při řece Visle. Ačkoliv jsem na Říp již vystoupil mnohokrát, ať se školním výletem, s vlasteneckou poutí sokolů, nebo jen sám od sebe, pokaždé se mne tu zmocní

nepopsatelná úcta a závrať z rozkmitu nedozírných nohou staletí dějin českého národa, které tudy od praotcových dob krácejí na své cestě z budoucna do minulosti.

Proti směru hodinových ručiček od Řípu se na obzoru strmí o něco vzdálenější vrch Vlhošť, kde se podle pověstí odnepaměti za úplňku scházejí vlkodlaci před tím, než se rozeběhnou do kraje trhat dobytek a rozsápávat lidi.

Ještě více k severu ční nesouměrná Jelečská hora se dvěma vrcholy, Velkým a Malým Sedlem.

Dále věčně bouřlivá hora Milešovka, královna České-ho středohoří svojí výškou i dechberoucím výhledem do kraje, na jejímž vrcholku prý v pohanských dobách sídlil sám hromovládny bůh Perun.

A západním směrem kopec Oblík, podobný frajersky promáčknutému dýnku mysliveckého klobouku.

Na jihovýchod je stěna láhve vylomená až ke dnu údolím řeky Vltavy, kde se v dáli rozkládá Praha, hlavní město mé drahé Vlasti.

To je tedy ve zkratce můj rodný kraj posetý skalinami ztuhlé lávy vyhaslých sopek, pro mne však střepy z puklé obří lahvice *mého dětství*.

Praha, čtvrtek 28. února 2002

Poslední dvě slova *mého dětství* byla do deníku připsána stejnou rukou, ale vypsanejším rukopisem a inkoustem tmavšího odstínu. Pravomil své záznamy i na jiných místech doplňoval z budoucnosti. Chvilí jsem přemýšlela o tom, že takové dopisování vlastně popírá smysl deníku, a co k němu asi Pravomila vedlo. Věčná nespokojenost s jednou dosaženým? Touha po dokonalosti? Nebo snad až smrtí ukončená polemika sama se sebou?

Uvařila jsem si čaj, snědla půl sušenky a pokračovala ve čtení.

Písek, pondělí 9. září 1935

Dnes jsem byl poprvé na studiích Státní lesnické školy v Písku.

Abych nezmeškal ranní vyučování, musel jsem doma ve Zlonicích vstávat ještě hluboko za tmy. Potom dýchavičnou lokálkou ze Zlonic do Kralup nad Vltavou, z Kralup podél krouťící se Vltavy rychlíkem na pražské Masarykovo nádraží. Z Masaryčky poklusem na Wilsonovo nádraží a odsud dalším rychlíkem do Tábora. A z města božích bojovníků nakonec zase lokálkou do Písku.

Cesta to byla poněkud dobrodružná, leč se šťastným koncem — na první hodinu jsem dorazil včas a pln očekávání věcí příštích.

Povolání lesníka jsem si vybral bez tápání. Už jako malý jsem si les zamiloval nade vše. Máme jich u nás doma požehnaně. Kousek na jihozápad začíná Šalamounův les a taky Pozdeňský les a Bílichovský les a Pšanský les a za nimi se už rozkládají hluboké krivoklátské hvozdy, kde v dřevních dobách směli lovit zvěř výhradně češ-

tí králové. Na opačné straně zase zadumané bučiny s jedlovými háji, rámuující zkamenělé divadlo pískovcových skal Kokořínska...

Brzy jsem pochopil, že les nejsou jen samotné rostliny, houby, zvířata a hmyz, ale že se všechny ty rozličné formy života skládají v jednu ohromnou všebytost, cítící a dokonce myslící, i když úplně jinak než my lidé. Že stromy jsou kosti té bytosti, tráva vlasy a mech vousem, že potoky a bystřiny v ní kolují místo krve, zvířata rychlými nohama a ptáci bystrými očima. Že les ke každému, kdo mu chce rozumět, mluví šuměním listů, ptačími skřeky a hořkou vůní smůly. Trávil jsem v lese každou volnou chvíli a vnímal ho z různých stran.

Často jsem naslouchal hlubokému hučení vycházejícímu zevnitř mraveniště a pokoušel se pochopit jeho smysl a řád. Jindy zas celé dlouhé hodiny ležel bez hnutí na zádech v mechu, prohlédal skrze mezery mezi korunami do rozkouskovaného nebe a snažil se vžít do jeho poklidného rytmu. Neboť lidské dny pro les znamenají pouhá bliknutí, skládající se do plynulého děje podobně jako filmová okénka promítaná jedno za druhým na plátno biografu. Lidské roky jsou pro les dny. Stromy nás nevidí, neboť jsme pro ně moc roztěkaní, příliš rychlí.

Les zato vnímá pohyb u toho, co se lidem zdá být nehybné. Vidí stromy růst a skály rozpadat se v prach. Když do stromu udeří blesk nebo sekyra dřevorubce a kmen padne, les si toho vůbec nepovšimne. Vidí jen, že starý strom náhle zmizel a místo něj se ihned zvedá nový.

Jindy jsem šplhával až do špiček nejvyšších stromů a zvedal hlavu nad zelenou hladinu lesa, jako trosečník vystrkuje ústa k nádechu nad hladinu mořských vln.

Toužil jsem o les pečovat, chránit ho a udržovat ve zdraví i v plodivé síle. Představoval jsem si, že se jednou stanu jeho pastýřem a zároveň důvěrníkem.

Časem jsem si našel jiné zábavy, avšak láska k lesu mne nikdy nezahladila a nakonec mě dovedla až sem, na školu do Písku.

Snad nejvíce mne překvapilo, kolik máme v prvním ročníku odborných předmětů. Zeměměřičství, živočiš- i rostlinopis, fyziku, chemii... Jistě však všechny překážky zdolám a vysloužím si svůj zelený stejnokroj lesníka.

Zlonice, neděle 15. září 1935

Vrátil jsem se poprvé z lesnické školy na neděli domů. Tady mě však čekalo nepříjemné překvapení. Tatínek s maminkou jednohlasně prohlásili, že se přes týden nemohou starat o můj holubník a že je musím holubů zbavit.

Holubi jsou moje láska.

Jako kluk jsem dělal všechno, co dělali moji kamarádi: Čtál kopanou s míčem sešitým ze starých hadrů.

Bičem proháněl dřevěnou káču, dokud se černobílé obrazce namalované na jejím povrchu otáčením neproměnily v rozmazané barevné skvrny.

Sbíral známky odlepené z dopisů nad párou z hrnce, čím cizokrajnější, tím lepší.

Anebo stavěl z dřevěných špulek od nití maličké tanky — do cívky jsem z obou stran po obvodu vyřezal nožem zoubky, gumu z jedné strany připíchl napínáčkem, provlékl středovým otvorem a z druhé strany připevnil k delší špejli, která se při jízdě opírala o zem, gumu natáhl, plivl na plátek mýdla vložený mezi špejli a špulku, aby plochy nedrhly, a pak už jen stačilo vypustit obrněnou vozbu do terénu proti nepříteli.

Taky jsme my Zloničníci vedli nekonečné války s kluky z okolních vesnic, hlavně proti Šlapaničákům, Břešťanistům, Dřínovanům či Stradonicářům. Kupodivu, až na pár nalomených zubů, monoklů kolem očí a krvavých kolen nikdy nikdo nepřišel k vážnější úhoně, přestože jsme se mlátili po hlavách klacky, stříleli jeden na druhého z praků špičaté kamínky nebo ohnuté hřebíky, a dokonce po sobě metali chemické ruční granáty. Ty byly vyrobené ze směsi smradlavých pukavců a zkaženého mléka, nalité do rozříznuté a vydlabané brambory, omotané gumičkou. V letu se gumička rozmotala, obsah granátu se rozprsknul nad územím nepřítele a působil nevypratelné páchnoucí skvrny na oblečení, za což pak zasaženého doma čekal výprask. Proto někteří raději válčili nazí, což ovšem zase výrazně snižovalo jejich bojovou morálku. Nejspíš nás tenkrát musela chránit celá letka andělů strážných.

Když mi však bylo asi deset roků, pustil jsem se do chovu holubů domácích a tato má nová vášeň brzy

veškeré ostatní záliby zatlačila do kouta. Nemohl jsem se nabažit toho, kterak jsou ti ptáci proměnliví, jak ochotně do svých potomků otiskují lidské záměry co do všelijakých tvarů i schopností, v čemž se jim mohou rovnat snad jedině psi. A stejně jako psi, i holubi najdou díky čichu neomylně cestu k domovu, třebaš vzdálenému na stovky kilometrů.

Býti holubářem mi navíc připadalo velmi vznešené a reprezentativní, podobně jako stát se milionářem, nebo alespoň majitelem lesa. Vlastnoručně jsem si tedy podle návodu v časopisu Mladý rozsévač na střeše naší chalupy zhotovil holubník, od souseda holubáře vyprosil pár oplozených vajíček a nechal je vylíhnout na holém těle v podpaždí svým živočišným teplem.

Ze začátku mi nejvíc záleželo na tom, jak holubi vyhlíží. A tak jsem choval krásně probarvené plemeno norimberský skřivan s okrovým tělem a kapratou kresbou na křídelních štítech. Potom holuby ledňáky, sněhově bílé s křídly pokrytými šupinovitou kresbou připomínající starý porcelán. Nebo též takzvané moravské pštrosy, pyšníci se pěkně zmasilou hrudí, nikoliv nepodobnou živůtku hanácké děvčice.

Ze všech nejvíce jsem však zahořel pro holuby rejdiče. Ti sice na zemi vyhlíží docela nenápadně, zato když se vznese, stane se něco neuvěřitelného. Za letu ve vzduchu dělají jeden přemet za druhým. Úplně jako krásné akrobatky metající salta na hrazdách zavěšených vysoko pod pruhovanou kopulí cirkusu. Krásné akrobatky obe-